

do povrchnosti, načež monografie působí poměrně roztržitým dojmem. Naopak lze přivítat spojení teoretické části s částí praktickou, ve které jsou obecné poznatky konfrontovány s konkrétními případy z praxe, stejně jako častý vhled do zahraniční úpravy.

Pokud se spokojíme s tím, že ambice monografie Trestní odpovědnost ve sportu není do detailu obsáh-

nout všechny aspekty trestní odpovědnosti ve sportu, nýbrž spíše nastínit směry budoucího vědeckého bádání v této oblasti, popřípadě uvést čtenáře do této problematiky, jedná se o ideální publikaci k přečtení. Užitečné jsou též konkrétní závěry autorů pro budoucí zkvalitnění právní úpravy této problematiky v ČR.

ČENTĚŠ, Jozef; POVAŽAN, Michal; ŠANTA, Ján:

Dejiny prokuratúry na Slovensku

Bratislava: Atticum, 2014, 1. vyd., 255 s. ISBN 978-80-971381-5-8

Veronika Mojžišová*

Odborná publikace *Dejiny prokuratúry na Slovensku* vznikla spoluprací tří slovenských právníků: Jozefa Čentěše, Michala Považana a Jána Šanty. Všichni tito pánové se po většinu svého profesního života přímo věnují právě prokuratuře a jejím proměnám, a mohou tak dokonce ovlivňovat současné pojetí i budoucí vývoj tohoto nepostradatelného institutu trestního práva.

Jak již název napovídá, je v knize detailně popsán historický vývoj slovenské prokuratúry od roku 1850 do konce roku 2013, systematicky rozdělený do dvanácti kapitol. Logické členění textu prostupuje celým dílem; na začátek každé jednotlivé kapitoly je zařazen historický exkurz do daného období, na který navazuje charakteristika a proměny v soudnictví obecně, a teprve následně se autoři úžeji věnují trestnímu právu, respektive trestním soudům a státnímu zastupitelství.

Úvodní část vědecké stati se neomezuje jen na Slovensko, ale pro navození dějinných souvislostí a vysvětlení různých typů modelů, podle nichž se mohla slovenská prokuratura začít formovat, je velice stručně nastíněn vývoj institutu již od starověkého Říma, plynule navazující na dobu vlády zakladatele prokuratúry – francouzského krále Filipa IV., přes radikální přesun prokuratúry z roviny soukromoprávní do sféry veřejného práva, a tím radikální proměny v chápání nebezpečnosti a škodlivosti protiprávního jednání pachatele pro celou společnost (stát), od 16. století až do roku 1848.

První dvě kapitoly (období let 1848-1867 a období let 1868-1918) pojednávají o definitivním oddělení prokuratúry od veřejné správy a prvním oficiálním zakotvení pojmu prokuratura ve slovenském právním řádu (Oznámení zplnomocněného císařského komisaře pro Uhry Geringera z 14. ledna 1850). Následný trestní řád č. 151/1853 ř. z. a množství dalších zákonů, zákonných článků a nařízení přesně definovalo vnitřní strukturu a obsazení státního zastupitelství, jeho pravomoci a funkce, postup odpovědných orgánů. Autoři v této části knihy velmi čtivě a jednoduše, s lehkostí obratného lingvisty provedli čtenáře bouřlivým obdobím státoprávních změn na Slovensku a vysvětlili, jak se (nejen) trestní právo modernizovalo a pozvolna přeměňovalo na občanských, demokratických a humánnějších principech.

V následujících dvou kapitolách (období let 1918-1939 a období let 1939-1944) nabízí autoři fundovaný náhled do právního provizoria po vzniku Československa, které při recepci dosavadních zemských a říšských zákonů a nařízení muselo neustále čelit problematické unifikaci zákonodárství, zkomplikované rozdílností a vzájemnou neznalostí české a slovenské (uherské) právní úpravy a umocněné neznalostí jazyka. Před druhou světovou válkou se podařilo uskutečnit pouze dílčí úpravy trestního práva, které však jen napomáhaly a urychlovaly radikální proměnu demokratického právního řádu Československa a čím dál více umožňovaly politické zneužití práva. Zásadní změny nastaly v roce 1938 v důsledku podepsání Mnichovského diktátu; došlo především k vyhlášení autonomie Slovenského státu. Autoři citlivě nastínili všechny drobné novelizace

* Mgr. Veronika Mojžišová, doktorandka na Katedře dějin státu a práva, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno.

a zpřísnující úpravy trestních předpisů, souvisejících zejména se změnou státního zřízení a fakticitou válečného stavu; na mnohých místech ale současně zdůraznili, že rozsáhlejší změny byly plánovány až na dobu po válce.

Následující oddíl je věnován poválečné obnově Československa a rozsáhlým retribučním. Navzdory skutečnosti, že historický vývoj tohoto období byl více než zběsilý, dokázali autoři velmi výmluvným způsobem vysvětlit pozvolný přerod doposud kontinuálního vývoje prokuratury v sovětský model monokratického, přísně centrálně řízeného, státního orgánu, nezávislého na všech ostatních orgánech státní správy. Prokuratura si zajistila čím dál silnější pozici v trestním řízení; prokurátoři postupně získávali dozorové funkce i nad samotnými soudy. Živná půda byla přitom položena již těsně po válce, zejména spontánním vznikem národních výborů, jejichž účel a pravomoci dále rozšířil zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Po únorovém převratu v roce 1948 se začaly ještě citelněji prosazovat ideje lidově-demokratického státu.

Kapitola šestá, sedmá, osmá i devátá (období let 1950-1989) hovoří o vývoji prokuratury v socialistickém Československu. Autoři se v těchto oddílech snažili vypořádat s množstvím zcela nových (trestních) předpisů a jejich novelizací a vcelku obratně se jim podařilo komplexně popsat transformaci československé prokuratury v samostatný a ústřední orgán veřejné moci, absolutně nezávislý na soudnictví. Vybrané kapitoly popisují vyvíjející se snahu vedoucí Komunistické strany Československa o systematickou, masovou a plánovanou perzekuci všech potencionálních nepřátel režimu, počínaje neblaze proslulými, politickými tzv. *monster procesy* v letech 1948-1955. První polovina 60. let přinesla značné uvolnění od tzv. politiky tvrdého kurzu, avšak hned záhy - po invazi vojsk států Varšavské smlouvy v srpnu 1968 - nastalo období tzv. normalizace s cílem obnovy diktatury stranického vedení a jeho úředního aparátu. Autoři ve svém pojednání neopomněli zmínit postupující oslabení a omezení působnosti slovenských ústředních orgánů.

Umírněná 80. léta vyvrcholila v desáté a na ni navazující jedenácté kapitole dalekosáhlými ústavně-právními změnami, jež umožnily návrat k demokratické, občanské společnosti a právnímu státu, zaručujícímu základní lidská a politická práva a svobody všech jeho občanů. Institut prokuratury procházel v nelehké posttotalitní době značnou krizí a hledala se východiska k jeho novému (demokratickému) směřování; bylo zapotřebí prokuraturu „odpolitizovat“. Tyto kapitoly proto právem zaujímají nejrozsáhlejší část publikace a autoři se v nich pokouší provést čtenáře změti nových právních kodexů a četných novelizací, které reagovaly nejen na vnitřní změny ve státě, nýbrž i na jednání na mezinárod-

ních konferencích a v mezinárodních organizacích. Po rozdělení ČSFR převzala samostatná Slovenská republika zákony zaniklé federace. Následně se autoři zabývali dalším směřováním právního vývoje Slovenské republiky, který se odvíjel a odvíjí od členství Slovenska v mnohých mezinárodních organizacích a společenstvích (OECD, NATO, v Evropské unii, v Radě Evropy apod.). Vedle mnohačetných novelizací došlo ke konstituování zcela nových institutů jako např. Soudní rady Slovenské republiky či veřejného ochránce práv. Pomyslné završení reformem a začlenění mezinárodních dokumentů do slovenské trestněprávní úpravy představují zákony č. 300/2005 Z. z., trestní zákon, a č. 301/2005 Z. z., trestní řád, rovněž již několikrát pozměněné.

V poslední kapitole (období 2010 až po současnost) věnují autoři svoji pozornost doporučení mezinárodních orgánů, nastiňují budoucí směřování prokuratury a prohlubují znalosti čtenáře o další novelizaci trestního práva. Závěrem je naznačeno, že se vývoj slovenské prokuratury po roce 1990 ani zdaleka nenaplnil zcela, existuje stále mnoho nedořešených otázek a objevují se otázky nové, na něž budou muset zákonodárci adekvátně reagovat. Odborná diskuse se nyní zabývá např. postavením prokuratury v netrestním řízení.

Při čtení publikace čtenář narazí na nesourodost mezi prvními pěti kapitolami a zbývajícími částmi knihy. První zmiňované vznikly zjevně pod rukou zkušeného stylisty, který dokáže text vhodně rozčlenit na lépe uchopitelné a pochopitelné úseky. Velmi oceňuji kratinká shrnutí na koncích prvních kapitol, jako i časté obsahové porovnávání. Rovněž jazykové dispozice byly značně nápaditější a čtivější, než v následujících kapitolách, které měly výrazněji popisnější ráz. Na mnohých místech se tak spíše jednalo o naprosto vyčerpávající soupis všech souvisejících právních předpisů a jejich novel. Jako další významný nedostatek následujících kapitol shledávám i nepřilíš šťastné členění odstavců (odstavce o jediné větě silně kontrastují s odstavci o délce jedné i více stran: str. 161-163, str. 193-195, str. 220-222) a výrazné opakování některých slovních spojení (např. v analyzovaném období), myšlenek, ba dokonce opakování stejných vět na začátku dvou odstavců po sobě jdoucích (na str. 176). Ačkoliv jsou však první kapitoly knihy lépe napsané, celou publikaci prostupuje nedostatek přímých odkazů na literaturu a s výjimkou závěrečných částí chybí jakákoliv judikatura.

Přestože se publikaci dají vytknout výše uvedené nedostatky, její odborný přínos je zcela nesporný. Problematika vývoje slovenské prokuratury je zpracována naprosto komplexně a nabízí zájemci o studium daného tématu zevrubný, ucelený a velmi podrobný vhled.